

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
Українсько-угорський навчально-науковий інститут
Кафедра історії Угорщини та європейської інтеграції**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор Українсько-угорського
навчально-наукового інституту
Олександр ШПЕНИК
«25» червня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Палеоісторія

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	A–Освіта/Педагогіка
Спеціальність	A4–Середня освіта
Предметна спеціальність (Спеціалізація) <i>(за наявності)</i>	A4.03–Середня освіта. Історія та громадянська освіта
Освітня програма	«Історія (мова навчання фахових дисциплін – угорська)»
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	Угорська/українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Палеоісторія» для здобувачів вищої освіти галузі знань *A – Освіта/Педагогіка* спеціальності *A4 – Середня освіта* предметної спеціальності або спеціалізації (за наявності) *A4.03–Середня освіта. Історія та громадянська освіта*, освітньої програми «*Історія (мова навчання фахових дисциплін – угорська)*»

Розробники: Міговк Ріхард Юрійович, старший викладач кафедри історії Угорщини та європейської інтеграції

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри Історії Угорщини та європейської інтеграції протокол № 11 від «20» червня 2025 р.

Завідувач кафедри доц. Зубанич Л. Л.

Схвалено науково-методичною комісією Українсько-угорського навчально-наукового інституту протокол № 5 від «24» червня 2025 р.

Голова науково-методичної комісії доц. Талабірчук О. Ю.

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	1	
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самотійної роботи студента - 4	1	
	Лекції:	
	32	
	Практичні (семінарські):	
	28	
Вид підсумкового контролю: екзамен	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	60	

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Палеоісторія» є забезпечення фундаментальної теоретико-практичної та науково-методичної підготовки висококваліфікованих кадрів, які у процесі підготовки набувають глибоких фундаментальних знань для виконання професійних завдань та обов'язків аналітичного характеру в умовах розвитку сучасного інформаційного суспільства. Надати студентам освіту в галузі історії з широким доступом до працевлаштування; підготувати студентів до навчально-виховної, науково-методичної, організаційної діяльності; сформувати відповідні компетентності для подальшого навчання і особистісного розвитку.

Головними завданнями курсу «Палеоісторія» є: формування у студентів ґрунтовних знань з початкового періоду людства – від виникнення самої людини і суспільства до створення соціальних інститутів; відтворення конкретних форм розвитку суспільства на початковій стадії.

Відповідно до освітньої програми, вивчення даної дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі середньої освіти, викладати історію (всесвітню та вітчизняну) в рамках середньої школи, розв'язувати задачі шкільного та вище шкільного рівня, розуміти сучасні тенденції історії та історичних процесів. Вміти застосовувати сучасні досягнення історичної науки та педагогіки для викладання в середній школі, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 5. Здатність спілкуватися угорською мовою та іншими іноземними мовами.

Спеціальні (фахові та предметні компетентності (СК):

СК 5. Здатність володіти категоріально-понятійним апаратом та хронологією історичної науки.

СК 6. Здатність розкривати загальну структуру історичної науки на основі взаємозв'язку основних історичних процесів та постатей.

СК 7. Здатність характеризувати досягнення історичної науки та сучасний стан історичних інституцій, їх ролі у суспільному житті.

СК 8. Здатність характеризувати та визначати історичні джерела (пам'ятки).

СК 9. Здатність застосовувати пошук, аналіз та розуміння архівних матеріалів, історико-географічний внесок та дискутування про минуле в політичному та культурному аспекті.

СК 10. Здатність до перенесення системи наукових історичних знань у площину навчального предмету історії, здійснення структурування навчального матеріалу.

СК 12. Здатність формулювати тексти та короткі описи (есе) на основі сучасної (оновленої) історичної інформації, яка може бути використана, наприклад в журналістиці, місцевих органах влади та музеях.

СК 19. Здатність формувати високу історичну й громадянську свідомість, політичну культуру, національну гідність та історичну національну пам'ять.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти програмних результатів навчання відповідно до стандарту вищої освіти зі спеціальності **014 Середня освіта** та освітньої програми «**014.03 – Середня освіта. Історія**»:

знати:

- Предмет та об'єкт палеоісторії.
- основні види джерел з палеоісторія;
- загальну історіографію даного курсу;
- хронологію та періодизацію первісної історії;
- основні етапи антропогенезу;
- головні напрямки та етапи розвитку первісних суспільств до періоду виникнення держави;
- основні механізми утворення соціальних інститутів первісної епохи;
- термінологічний апарат курсу.

вміти:

- аналізувати джерела з історії первісного суспільства;
- при вивченні окремих питань комплексно застосовувати джерела з первісної історії;
- користуватися історичною термінологією;
- застосовувати набуті знання, навички та вміння в самостійній практичній, науковій та педагогічній роботі;
- працювати з науковою літературою;
- аргументувати власну думку з дискусійних питань.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Палеоісторія**» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП): не має

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «**Палеоісторія**», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
<ul style="list-style-type: none"> - Знати історичну термінологію та наукову періодизацію історичних процесів. - Знати та розуміти основні концепції, теорії та етапи розвитку історичної науки, орієнтуватися на її сучасні досягнення. - Знати методи формування історичних понять і закономірностей та розуміти взаємозв'язок між ними. - Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот. 	ПРН 1 – 4
Пояснювати та проводити аналіз суспільних явищ, процесів і тенденцій у державі та світі, концепцію сталого розвитку людства.	ПРН 10
<ul style="list-style-type: none"> - Характеризувати об'єктивно та неупереджено історичні події та постаті різних історичних періодів. - Вміти переносити систему наукових історичних знань у площину навчального предмета історії, чітко і логічно розкривати основні теорії та етапи розвитку історичної науки. 	ПРН 16-17
Аналізувати соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтирів.	ПРН 28

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Палеоісторія»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
<ul style="list-style-type: none"> - Знати історичну термінологію та наукову періодизацію історичних процесів. - Знати та розуміти основні концепції, теорії та етапи розвитку історичної науки, орієнтуватися на її сучасні досягнення. - Знати методи формування історичних понять і закономірностей та розуміти взаємозв'язок між ними. - Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот. 	ПРН 1 – 4
Пояснювати та проводити аналіз суспільних явищ, процесів і тенденцій у державі та світі, концепцію сталого розвитку людства.	ПРН 10
<ul style="list-style-type: none"> - Характеризувати об'єктивно та неупереджено історичні події та постаті різних історичних періодів. - Вміти переносити систему наукових історичних знань у площину навчального предмета історії, чітко і логічно розкривати основні теорії та етапи розвитку історичної науки. 	ПРН 16-17
Аналізувати соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтирів.	ПРН 28
Програмні результати навчання	Шифр ПРН
<ul style="list-style-type: none"> - Знати історичну термінологію та наукову періодизацію історичних процесів. - Знати та розуміти основні концепції, теорії та етапи розвитку історичної науки, орієнтуватися на її сучасні досягнення. - Знати методи формування історичних понять і закономірностей та розуміти взаємозв'язок між ними. 	

- Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот.

ПРН 1 – 4

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовий модуль 1.

- Тема 1. Вступ до курсу.
Тема 2. Хронологія та періодизація курсу.
Тема 3. Джерела вивчення палеоісторія.
Тема 4. Історія вивчення палеоісторія.
Тема 5. Проблема антропогенезу.

Змістовий модуль 2.

- Тема 1. Найдавніші гомініди (архантропи).
Тема 2. Давні гомініди (палеоантропи або неандертальці).
Тема 3. Виникнення мислення, мови та ідеологічних уявлень.
Тема 4. Неантроп.
Тема 5. Расогенез.

Модуль 2

Змістовий модуль 1.

- Тема 1. Виникнення людського суспільства (праобщина).
Тема 2. Ранньопервісна родова община.
Тема 3. Пізньопервісна родова община.
Тема 4. Релігія та культура за доби родової общини.

Змістовий модуль 2.

- Тема 1. Розвиток відтворюючих форм господарства.
Тема 2. Перехід від родоплемінного ладу до стратифікованих суспільств.
Тема 3. Палеоісторія та цивілізації.

5.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання (денна, заочна)					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
1-й семестр						
Модуль 1						
Змістовий модуль 1.						
Тема 1. Вступ до курсу	6	2	2			2
Тема 2. Хронологія та періодизація курсу	6	2	2			2
Тема 3. Джерела вивчення палеоісторія	9	2	2			5

Тема 4. Історія вивчення палеоісторія	7	2				5
Тема 5. Проблема антропогенезу	5	2	2			1
Разом за змістовий модуль 1	33	10	8			15
Змістовий модуль 2.						
Тема 1. Найдавніші гомініди (архантропи)	7	2				5
Тема 2. Давні гомініди (палеоантропи або неандертальці)	9	2	2			5
Тема 3. Виникнення мислення, мови та ідеологічних уявлень	9	2	2			5
Тема 4. Неантроп	6	2	2			2
Тема 5. Расогенез	6	2	2			2
Разом за змістовий модуль 2	37	10	8			19
Модульна контрольна робота	70	20	16			34
Разом за модуль	70	20	16			34
Модуль 2						
Змістовий модуль 1.						
Тема 1. Виникнення людського суспільства (праобщина)	8	2	2			4
Тема 2. Ранньопервісна родова община	6	2				4
Тема 3. Пізньопервісна родова община	6	2	2			2
Тема 4. Релігія та культура за доби родової общини	10	2	2			6
Разом за змістовий модуль 1	30	8	6			16
Змістовий модуль 2.						
Тема 1. Розвиток відтворюючих форм господарства	5	1	2			2
Тема 2. Перехід від родоплемінного ладу до стратифікованих суспільств	8	1	2			5
Тема 3. Палеоісторія та цивілізації	7	2	2			3
Разом за змістовий модуль 2	14	4				10
Модульна контрольна робота	42	10	6			26
Разом за модуль	48	10	12			26
Разом	120	32	28			60

5.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна
1	Хронологія та періодизація курсу	4
2	Проблема антропогенезу	4
3	Давні гомініди (палеоантропи або неандертальці)	4
4	Неантроп	4
5	Расогенез	4
6	Пізньопервісна родова община	2
7	Релігія та культура за доби родової общини	2
8	Розвиток відтворюючих форм господарства	2
9	Перехід від родоплемінного ладу до стратифікованих суспільств	2
Разом		28

5.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна
1	Скласти порівняльну таблицю періодизацій.	2
2	Ознайомлення з джерелами до палеоісторія	2
3	Знання про ІПС на різних етапах розвитку людства	5
4	Місце і час зародження людства	5
5	Скласти характеристику архантропа	1
6	Скласти характеристику неандертальця	5
7	Ознайомлення з теоріями про виникнення мислення та мови	5
8	Виділення та характеристика основних рис праощини	5
9	Позначити на мапі найдавніші знахідки неоантропів	2
10	Визначення структури ранньопервісної общини	2
11	Охарактеризувати систему влади за часів пізньопервісної общини	4
12	Визначити роль релігії та культури у первісному суспільстві	4
13	Окреслити головні напрямки та етапи розвитку відтворюючого господарства	2
14	Охарактеризувати основні напрямки переходу від родоплемінного строю до держави	6
Разом		60

6. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

усне опитування, письмові практичні роботи, написання реферату, підсумкові контрольні роботи.

Результати діяльності студентів оцінюються за 100-бальною системою за такими формами контролю: поточний — виступ на практичному занятті (до 5 балів), виконання презентації, домашніх індивідуальних занять (до 40 балів: кожне індивідуальне завдання оцінюється до 5 балів; тематичний (за модулем) контроль (тестування) — до 50 балів (кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал).

Підсумковий контроль — виставлення семестрової оцінки студентам, які опрацювали теоретичні теми і практично засвоїли їх.

За результатами поточного контролю та виконання домашніх індивідуальних завдань студенти, які отримали від 90 до 100, балів можуть бути звільнені від підсумкового контролю та отримати оцінку "відмінно", від 80 до 90 балів — "добре", від 70 до 80 балів — "задовільно".

Заплановано дві модульні контрольні, захист реферату, заслуховування доповіді, перегляд презентації студента.

7. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Форми поточного контролю: усне опитування, виконання практичних завдань.

Форма модульного контролю: виконання модульної контрольної роботи.

Форма підсумкового семестрового контролю: залікові/екзаменаційні питання.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Розподіл балів, які отримують здобувачі за поточний та модульний контроль

(Змістовий модуль 1.)

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	50	100
10	5	5	5	10	10	5				

T1, T2 ... – теми

(Змістовий модуль 2.)

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	50	100
10	5	5	5	10	10	5				

T1, T2 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	4	20	2	20
Лабораторні заняття (допуск, виконання та захист)				
Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні				
Письмове тестування при тематичному оцінюванні				
...				
Презентація				
Реферат	1	20	1	20
Есе				
...				
Модульна контрольна робота		60		60
Разом	5	100	3	100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота містить 6 теоретичне питань. Максимальна кількість балів, які може отримати здобувач, - це 10 балів за теоретичне питання.

Критерії оцінювання підсумкового контролю

Програмою передбачено іспит, як підсумковий семестровий контроль даної навчальної дисципліни. Підсумковий семестровий контроль здійснюється за результатами модульного контролю та усної відповіді на питання, що входять до екзаменаційних білетів. Оцінка виставляється за 100-бальною шкалою, яка переводиться у національну шкалу та шкалу ЄКТС.

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		диференційована	недиференційована
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	Fx	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

1. Специфіка курсу та місце історії первісного суспільства в загальній історії людства.
2. Мета курсу та його завдання.
3. Неравномірність історичного розвитку в різних регіонах земної кулі та зв'язок історії первісного суспільства з сучасністю.
4. Проблеми термінології: первісна або архаїчна формація, дородове суспільство, традиційне суспільство, етноісторія, передісторія, протоісторія, тощо.
5. Відносна (релятивна) та абсолютна хронологія.
6. Використання археологічної, антропологічної, геологічної, палеокліматичної та інших систем відносної хронології.
7. Природничі методи датування: калій-аргоновий, археомагнітний, радіуглицевий, палеокліматичний, тощо.
8. Основні етапи розробки сучасної періодизації найдавнішої історії людства.
9. Періодизація Моргана-Еванса.
10. Проблеми періодизації первісного суспільства в працях радянських істориків С.П. Толстов, ін.).
11. Періодизація Гордона Чайлда.
12. Системи періодизації, запропоновані сучасними дослідниками.
13. Слабкі й сильні місця періодизацій, запропонованих різними дослідниками.
14. Перші спроби знайти закономірності в історії людства й показати її рінні етапи ("Махабхарата", ін.).
15. Античні й середньовічні вчені й мандрівники про життя людей на стадії первісного суспільства та виникнення держав (Демокрит, Геродот, Лукрецій Кар, ібн-Фардан, Ф. Аквінський, ін.).
16. Перші спроби узагальнення знань з історії первісного суспільства.

17. Значення праць Т. Гобса, Я. Бахофена, Л.-Г. Моргана, Ф. Енгельса, У. Ріверса та інших для вивчення історії первісного суспільства.
18. Розробка проблем історії первісного суспільства в працях сучасних істориків, археологів, етнографів та інших фахівців.
20. Знахідки залишків палеоантропа в печері Фельдгофер.
21. Наступні основні знахідки давніх гомінід в Європі Азії та Африці.
22. Знахідки залишків неандертальців на території СНД: в Україні, в Середній Азії, на Алтаї.
23. Хронологія та основні особливості давніх гомінід.
24. Різні хронологічні групи неандертальців і дискусія про місце цих гомінід в антропогенезі.
25. Найповніші біологічні дослідження на молекулярному рівні.
26. Теорія пресапієнса та інші спроби визначити місце неандертальців в антропогенезі.
27. Рівень соціально-економічного розвитку неандертальців.

**10. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ,
ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА
(за потребою)**

Вивчення курсу потребує спеціального матеріально-технічного/або інформаційного забезпечення: проєктор для перегляду презентацій у форматі MS PowerPoint, використання комп'ютерів, історичних та контурних карт, унаочнень.

У разі дистанційного навчання – інтернет (ZOOM, MOODLE).

11. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базова

1. Шауренко А., Барвінок О. Історія первісного суспільства. Київ: Кондор, 2022. 192 с.
2. Кузьменко Л. П. Еволюція Homo sapiens: навч. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 136 с.

Допоміжна література

1. Бунятян К.П. Давнє населення України. - К., 1999.
2. Давня історія України. - К., 1997-2000. - Т.1-3.
3. Сегеда С.П. Антропология. - К., 2001.
4. Станко В.Н., Гладких М.І., Сегеда С.П. Історія первісного суспільства. - К., 1999.
5. Charles Darwin: A fajok eredete. Typotex, Bp. – 2011.
6. Colin Renfrew: A civilizáció előtt. Osiris, Bp. – 2006.
7. Csányi Vilmos: Az emberi természet. Humánológia. Vince Kiadó, Bp. – 2000.
8. Daniel C. Dennett: Darwin veszélyes ideája. Typotex, Bp. – 1998.
9. Desmond Morris: Az emberállat. Magyar Könyvklub, Bp. – 1997.
10. Diamond Jared: Háborúk, járványok, technikák. Typotex, Bp. – 2006.
11. Dömötör Attila: Történelmi lexikon. Saxum, Debrecen – 1999.
12. Göran Burenhult (szerk.): A múlt emberei. Az emberiség eredetének és fejlődésének története. Kossuth Kiadó, 2007 – Bp.
13. Hankó Ildikó: Emberek. Móra, Bp. – 1980.
14. John Maznard Dmith – Szathmáry Eörs: Az evolúció nagy lépései. Scientia, Bp. – 1997.
15. Kaj Birket-Smith: A kultúra ösvényei. Gondolat, Bp. – 1969.

16. Kordos – Kolozsvári: Emberelődök. Móra, Bp. – 1982.
17. Lyka Károly: A művészetek története. KAK, Bp. – 1977.
18. Steve Jones: Darwin szelleme. A fajok eredete – mai változatban. Typotex, Bp. – 2003.
19. Világtörténelmi enciklopédia 1. kötet – Őstörténet és a korai civilizációk. Kossuth Kiadó, Bp. – 2012.
20. Volker Storch – Ulrich Welsch: Evolúció – a származástan tényei és mai problémái. Springer Hungarica, Bp. – 1995.

Додаткова література

21. Massimo Livi Bacci: A világ népességének rövid története. Osiris, Bp. – 1999.
22. Norman Davies: Európa története. Osiris, Bp. – 2002.
23. Paul Bohannon – Mark Glazer: Mérföldkövek a kulturális antropológiában. Egyetemi Nyomda, Bp. – 1997.
24. Rátai János: Úrvacsora – A kannibalizmus kultúrtörténete. Elipszilon Bt., 2007 – Bp.
25. Richard Dawkins: A legnagyobb mutatvány. Nyitott Könyvműhely, Bp. – 2009.
26. Richard Dawkins: A vak órásmeister. Akadémiai Kiadó, Bp. – 1994.
27. Richard Dawkins: A valóság varázsa. Nyitott Könyvműhely, Bp. – 2011.
28. Richard Dawkins: Az isteni téveszme. Nyitott Könyvműhely, Bp. – 2007.
29. Richard Dawkins: Az ősz meséje. Partvonal Könyvkiadó, Debrecen – 2006.
30. Richard Dawkins: Folyam az édenkertből. Darwinista elmélkedések az életről. Kulturtrade Kiadó, Bp. – 1996.
31. Salamon Konrád (szerk.): Világtörténet. Akadémiai Kiadó, 2006 – Bp.
- 32.

Інформаційні ресурси

33. Мультимедійний проектор, диски.

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)